

Doğuş Üniversitesi Dergisi, 14 (2) 2013, 127-140

TÜRKİYE’DE e-DEVLET SİSTEMİNE FARKLI BİR BAKIŞ: e-DEVLET VE TASARRUF İLİŞKİSİ

A DIFFERENT PERSPECTIVE TO e-GOVERNMENT IN TURKEY: THE RELATION BETWEEN e-GOVERNMENT AND SAVINGS

Emre AKCAGÜNDÜZ

*İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü
emreakcagunduz@gmail.com*

ÖZET: Türkiye’de Elektronik Devlet (e-Devlet) yeni bir kavramdır. 2005 Yılında çeşitli örneklerle Türkiye’de uygulanan e-devlet sistemi ile ilgili literatürde birçok kaynak bulunmaktadır. Fakat bu kaynaklar içerisinde e-devlet sistemine geçişle birlikte elde edilecek tasarruf miktarına ilişkin yeterli çalışma yoktur. Yapılan birkaç çalışmada gösterilen kaynaklar; gazete ve internet haberlerinden oluşmaktadır. Bu çalışmada Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Ulaştırma, Haberleşme, Denizcilik Bakanlığı ve diğer e-devlet uygulamalarını kullanan kurumlardan, bilgi edinme kanunu çerçevesinde alınan verilerle e-devlet sistemin tasarruf boyutu incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: e-devlet; Yönetişim; e-yönetişim; Tasarruf; e-Devletin Kamusal Değeri

ABSTRACT: *Electronic Government (e-government) is a new concept in Turkey. Although there is a vast and growing literature on e-government system in Turkey since it was established in 2005 with various examples, there has been relatively less attention to the amount of savings that will be made through this system. Most of the existing studies refer only to newspapers (printed and/or online). This study’s aim is to analyze e-government system in Turkey with specific reference to savings, using data obtained from State Planning Organization (SPO), Ministry of Transport, Maritime Affairs and Communications and from other institutions that use e-government system through Turkish Law on the Right to Information.*

Keywords: *e-government; Governance; e-governance; Savings; Public Value of e-government*

JEL Classification: *O32; O33; H11*

1. Giriş

e-devlet sistemi, son yıllarda Türk Kamu Yönetimi’nde sunulan hizmetlerin yeniden yapılandırılması tartışmalarında oldukça sık kullanılan bir kavramdır. Kamu hizmeti kavramı genel olarak “toplum için önem kazanmış olan ortak ve genel bir ihtiyacın tatminine yönelik olarak kamu tüzel kişileri veya onların denetimi altında özel kişilerce yürütülen faaliyetler” (Çal, 2009: 12) olarak tanımlanmaktadır. Kamu hizmetlerinin sunuş biçimindeki değişimler 1980’li yıllardan sonra küreselleşmenin ve neo-liberal ideolojinin etkisi ile çeşitli değişimlere uğramıştır. Neo-liberal politikaların temel söylemi, devletin faaliyet alanlarının daraltılmasıdır. Bu faaliyet alanları daraltılırken bazı kamu hizmetlerinin de vatandaş memnuniyeti çerçevesinde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. 1980’li yılların sonuna doğru neo-liberal politikaların etkisiyle ortaya çıkan “yönetişim” kavramı, neo-liberal söylemlere uygun bir yönetim yapısını temsil etmekteydi. Yönetişim kavramı, Türkiye Orta

Doğu Amme İdaresi Enstitüsünün (TODAİE) çıkardığı Kamu Yönetimi Sözlüğünde: “*Bir toplumsal-politik sistemdeki ilgili bütün aktörlerin ortak çabalarıyla elde edilen sonuçların oluşturduğu yapı ya da dışarıdan bir baskı olmadan her bir aktörün birbirini etkilediği düzen olarak*” tanımlanmıştır (Bozkurt-Ergun, 2008: 274). Yönetişim kavramının sahip olduğu temel özellikler, bu kavramın anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Yönetişim kavramının özellikleri; şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık, cevap verebilirlik, hukukun üstünlüğü ve etkinliktir (Özer, 2006: 79; Toksöz, 2008: 18). Yönetişim kavramı, kamu hizmetlerinin sunulmasında yaşanan değişimlere katkıda bulunmuştur. Kamu hizmetlerinin sunulması sürecinde görülen etkinsizlik, verimsizlik, israf, rüşvet, yolsuzluk vb. uygulamalar nedeniyle, vatandaşların kamu kurumlarına ve yöneticilerine olan güveni azalmıştır. Bunun sonucunda vatandaşlar daha açık, şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim sistemi talep etmişlerdir. Vatandaşlarda, özel sektörün hizmet kalitesine paralel bir kamu hizmeti beklentisi oluşmuştur. Bu çerçevede sivil toplum kuruluşları, sendikalar ve diğer toplumsal oluşumlar, yönetim süreçlerinde aktif rol almayı talep etmişlerdir (DPT, 2000: 10-13).

1990’lı yılların sonuna doğru bilişim teknolojilerinin gelişmesi, kamu hizmetlerinin sunulmasında bilişim teknolojinin kullanılıp kullanılmayacağı tartışmalarını beraberinde getirmiştir. Vatandaşların, eğitim seviyesinin yükselmesi, değişen yaşam tarzının toplumsal alışkanlıklar ve beklentiler üzerindeki etkisi, hızla bilgisayarlaşma oranı kamu hizmetlerinin elektronik ortamda verilip verilmeyeceği konusunu gündeme getirmiştir. Bu gelişmeler çerçevesinde ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’nde uygulanan Elektronik Devlet Sistemi kamu hizmetlerinin sunumuna farklı bir boyut getirmiştir. e-devlet sistemi genel olarak “*vatandaşlara devlet tarafından verilen hizmetlerin elektronik ortamda güvenilir, hızlı ve etkili olarak sunulması*” tanımlanmaktadır (e-Devlet Kapısı, 2013). Kamu hizmetlerinde, e-devlet sistemine geçilmesiyle birlikte; şeffaf yönetim, bürokrasinin azaltılması, hızlı hizmet, maddi tasarruf, etkinlik ve verimlilik amaçlanmaktadır.

e-devlet sisteminin uygulandığı ülkelerde başarılı sonuçlar elde etmesi, Türkiye’de kamu hizmetlerinin sunulmasında bu sistemin uygulaması tartışmalarını beraberinde getirmiştir. Avrupa Birliği (AB) ilerleme raporları incelendiğinde, Türk Kamu Yönetimi’nin işlevleri, örgütlenmesi ve sorunlarına ilişkin çeşitli görüşlerin var olduğu görülmektedir. Bu görüşler; yerinden yönetim birimlerinin yetkilerinin artırılarak merkezîyetçiğin azaltılması, yönetim süreçlerine bütün aktörlerin katılması, yönetim ilkelerinin sisteme uygulanması, yolsuzluk ve israftan arınmış, vatandaşlar tarafında güven duyulan bir kamu yönetimi yapısının oluşturulmasıdır (Bulut, 2011:110-111). Türkiye’de hem kamu hizmetlerinin etkin ve verimli olarak sunulması hem de geleneksel yönetim anlayışından vatandaş odaklı yönetim anlayışına geçişte e-devlet sisteminin önemli olduğu görülmüştür. Bu nedenle 2005 yılında belirli kamu hizmetlerinde e-devlet uygulamalarına geçilmiştir.

Kamu hizmetlerinin sunumunda e-devlet sistemine geçilmesiyle birlikte akademik camiada bu konu ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda e-devlet sisteminin farklı boyutları incelenmiştir. e-devlet sisteminin tasarruf boyutu ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılsa da ilgili çalışmaların kaynakçalarının gazete haberlerinden oluştuğu görülmüştür. Bu çalışmada Bilgi Toplumu 2011 İstatistiklerinde belirtilen e-devlet’in tasarruf boyutu ile ilgili verilerin nasıl ve ne şekilde hesaplandığı, Bilgi Edinme Kanunu çevresinde ilgili kurumlardan alınan

bilgiler çerçevesinde açıklanacaktır. Böylece e-devlet-tasarruf ilişkisi birinci kaynaklardan alınan veriler çerçevesinde incelenecektir.

2. e-Devlet Sisteminin Kuramsal Kökeni

1980’li yıllardan sonra neo-liberal politikaların gelişmesi ile küresel uyumlaştırma ve bütünleştirme sürecini hızlandırmıştır. 1980’li yıllardan sonra ekonomik ve teknolojik alanlardaki dönüşüm, ulus-devletlerin yetki alanlarında bazı düzenlemelere gitmelerini zorunlu kılmıştır. Bu düzenleneme alanlarının başında da ulus devletlerin yönetim yapıları gelmektedir. 1980’li yıllardan önce uygulanan “sosyal devlet” politikaları, devletin her alana müdahalesi nedeniyle, devlet kurumlarının ve hizmetlerinin aşırı olarak genişlemesi, yönetim yapısının hantallığı ve bürokrasinin büyümesine yol açmıştır. Uygulanan sosyal devlet politikaları ve 1970’li yıllarda yaşanan ekonomik krizlerle çeşitli tartışmalar ortaya çıkmıştır. Tartışmaların ana konusu, devletin piyasalara müdahale etmesi ya da piyasalara hiçbir şekilde müdahale etmemesi gerektiği üzerine yoğunlaşmaktaydı. Bu tartışmalar ekseninde, neo-liberal düşünürler, devletin adeta bir ‘gece bekçisi’ görevi üstlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Çünkü devletin müdahale ettiği her alanda verimsizlik ve başarısızlık görülmüştür. Neo-liberal düşünce genel olarak daha çoğulcu, demokratik ve katılımcı bir yönetim yapısının varlığını savunmaktaydı (İnanç, Demiray, 2004: 5; Arslan, 2010: 24). Neo-liberal politikaların hakim görüş olması ve küreselleşmenin etkisini artırmasıyla birlikte ulus-devletler yönetsel yapılarında ve kamu hizmetlerinin sunulmasında çeşitli reformlar yapmak zorunda kalmışlardır. Yılmaz, yönetsel yapıdaki değişimi şu şekilde anlatmaktadır:

“Kamu yönetimi, geleneksel yönetim anlayışının paradigmik değerlerinden, katılım ve sorumluluk merkezli yeni bir yönetim anlayışına, yani Administration’dan Management’a doğru bir dönüşüm geçirmiştir. Yönetime katılma, demokratik yönetim, yönetişim, optimal hizmet sunumu, performans yönetimi vb. kavramlarla ifade edilen yeni yönetim anlayışı, bugün ulus devletlerin siyasi ve yönetsel gündeminin başında yer almaktadır” (Yılmaz, 2007: 6-7).

Yönetim mekanizmalarının demokratik, şeffaf, katılımcı ve hesap verebilir olması gerek uzmanlar gerekse uluslararası kuruluşlar tarafından sıkça dile getirilmiştir. Bu gelişmeler çerçevesinde 1989 yılında Dünya Bankası (DB) tarafından Afrika’da var olan durumu bir “yönetişim (governance) krizi” olarak ifade etmesinden sonra “yönetişim” kavramı gerek ulusal gerekse uluslararası camiada yönetim mekanizmalarının yeniden yapılandırılmasında kullanılan bir kavram olmuştur (Zabcı, 2002: 151). Uçkan, yönetişim kavramının yönetsel yapıya olan etkisini şu şekilde özetlemektedir:

“Yönetişim, kamu yönetiminde egemen olan merkeziyetçi anlayışı, yerini giderek "toplam kalite" ve "müşteri memnuniyeti" hedefleriyle iş gören ve paydaşların katılımına dayanan verimlilik yönetimi anlayışına bırakmıştır. Yönetim üzerinde giderek daha çok rol oynayan ve beklentileri artan yurttaş, memnuniyeti hedeflenen "müşteri" olarak görülmeye; kamu idarelerinin faaliyetleri de kalite standartları sürekli yükseltilmesi gereken "hizmetler" olarak kabul edilmeye başlanmıştır” (Uçkan, 2003: 37-38).

Uçkan'ın görüşlerinde de görüldüğü gibi yönetim modeli, klasik yönetim anlayışından çok paydaşlı bir yönetim anlayışına geçişi simgelemektedir. Küreselleşme ve ağ-bilişim teknolojilerindeki gelişim, yönetim modelinin farklı bir boyutunu ortaya çıkarmıştır. Bu farklı boyut kendisini “e- Yönetişim” olarak göstermiştir. e-yönetişim kavramı, yönetim kavramının bilişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte adeta zamanın yapısına uyarlanmış halidir. Demirel, e-Yönetişim kavramını şu şekilde tanımlamıştır:

“e-Yönetişim, yatay bir koordinasyon yapısıyla, ilgili tüm tarafların ağ tipi örgütlenmeler içinde devlet yönetimine katılımını öngören, bunun için yerel bilgi ağlarını kullanan bir yönetim modelidir. Kısacası e-Yönetişim, bilgi teknolojilerinin etkisi altında ahlâkî, hesap ve cevap verebilir bir yönetim tarzı öngören, şeffaflığı ve yönetsel becerileri artırmayı hedefleyen bir yönetim anlayışının idarî fonksiyonlara uygulanmasıdır” (Demirel, 2010: 69-70).

Bilişim teknolojilerinden özellikle bilgisayar ve internetin yaygın olarak kullanılması kamu hizmetlerinin niteliğinin değişmesini etkilemiştir. e-yönetişimin kamu hizmetlerine olan etkisini Yıldırım, şu şekilde açıklamaktadır:

“e-yönetişim, kamu politikalarının şekillenmesi, tartışılması ve uygulanması sürecinde paydaşların aktif olarak sürece katılması gibi yönetişimin anahtar konularını içermektedir. e-yönetişim, yatay koordinasyon ve etkileşim yapısıyla ilgili tüm tarafların ağ biçimi yapılanmalar içinde katılımını öngören, bunun için bilgi ve iletişim teknolojileriyle gelişen merkezi olmayan iletişim ağlarını kullanan bir modeldir (Yıldırım, 2010: 5-9).”

e-yönetişimdeki gelişmeler, kamu hizmetlerinin değişimi tartışmalarını beraberinde getirmiştir. Bu tartışmalar sonucunda, kamu hizmetlerinin daha etkin verilebilmesi için “e-devlet” sistemi ortaya atılmıştır (Uçkan, 2003: 43-45). e-devlet sistemi, vatandaşlara devlet tarafından verilen hizmetlerin elektronik ortamda güvenilir, hızlı ve etkili olarak sunulması demektir. Burada amaç vatandaşların çeşitli işlemleri elektronik ortamda rahat ve hızlı bir şekilde gerçekleştirmelerini sağlamaktır. e-devlet sisteminin ortaya atılmasıyla bu sistemin uygulanabilirliği konusunda büyük tartışmalar başlamıştır. Fakat başta Amerika Birleşik Devletleri (ABD) olmak üzere bu sistemi ilk uygulayan ülkelerde elde edilen başarılı sonuçlar yapılan eleştirilere bir cevap niteliği taşımıştır. ABD’de özellikle yerel yönetimlerde halkın yaşadığı bürokratik sorunların çözülmesi için e-devlet sistemine başvurulmuştur. İlk olarak 2000 yılında faaliyete geçen sistem, yapılan bir memnuniyet araştırmasında %83’lük bir memnuniyetlik düzeyi yakalamıştır. 2004 yılında ise bu oran %95 çıkmıştır. Bu araştırmada vatandaşların e-devlet sisteminden duyduğu memnuniyet düzeyi dikkat çekmektedir (Norris, 2004: 2-5).

ABD’de Council for Excellence in Government tarafında yapılan bir araştırmada vatandaşların “Sizin için kamu yönetiminde ve hizmetlerinde en faydalı ve en önemli olan şey nedir?” sorusuna verdikleri cevaplar oldukça ilginçtir. Vatandaşların %28’i kamu yönetimi ve hizmetlerinde hesap verebilirliğin önemli olduğunu, %19’u kamu yönetimi ve hizmetlerinde etkinliğin önemli olduğunu, %18’i kamu yönetimi ve hizmetlerinde bilgiye erişimin önemli olduğunu, %16’sı kamu yönetimi ve hizmetlerinde güvenliğinin önemli olduğunu, % 13’ü kamu yönetimi ve

hizmetlerinde kullanılabilirliğin ve rahatlığın önemli olduğunu belirtmiştir. Bu araştırmada da görüldüğü gibi vatandaşlar kamu hizmetlerini en kolay, rahat, etkin, güvenli ve kullanışlı şekilde almak istemektedirler (Norris, 2004: 7-10). Bu nedenle e-devlet sisteminin uygulamaya geçirilmesi, vatandaşların kamu hizmetlerinden yararlanma olanaklarını geliştirecektir.

e-devlet sisteminin uygulandığı ülkelerde başarılı sonuçlar elde etmesi, Türkiye’deki uzmanların gözünden kaçmamıştır. Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne giriş sürecinde yolsuzluk ve bürokrasinin azaltılması konusunda yapması gerektiği çalışmalar, ilerleme raporlarında belirtilmektedir (AB İlerleme Raporu, 2011: 12,85). Türkiye’de hem kamu hizmetlerinin etkin ve verimli olarak sunulması hem de geleneksel yönetim anlayışından vatandaş odaklı yönetim anlayışına geçişte e-devlet sisteminin gerekli olduğu görülmüştür. Bu nedenle 2005 yılından itibaren; Adalet Bakanlığı, Başbakanlık, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Gelir İdaresi Başkanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, İŞKUR, Kamu İhale Kurumu, Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü, KOSGEB, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Maliye Bakanlığı, Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş., Meteoroloji Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Kütüphane Başkanlığı, Millî Savunma Bakanlığı, Nüfus Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, PTT, Sağlık Bakanlığı, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik Kurumu, Takas bank - İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş., Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, TBMM Başkanlığı, T.C. Merkez Bankası, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü olmak üzere 35 kurumda e-devlet sistemine geçilerek 334 ayrı alanda e-devlet hizmeti sunulmuştur (e-Devlet Kapısı, 2013).

3. e-Devlet Sistemi ve Tasarruf Boyutu

Türkiye’deki e-devlet konulu akademik çalışmalara bakıldığında e-devlet sisteminin tasarruf boyutu ile ilgili çalışmaların sayıca azlığın dikkat çekmektedir. e-devletin tasarruf boyutu ile ilgili yapılan bazı çalışmalar ise gazete ve dergi haberleri veri alınarak hazırlanmıştır. Gazete ve dergi haberlerinin güvenilirliği ise tartışma konusudur. Bu çalışma, Bilgi Edinme Kanunu kapsamında Kalkınma Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Gelir İdaresi Başkanlığı, TÜRKİSAT A.Ş. Maliye Bakanlığı, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Adalet Bakanlığı’ndan e-devletin tasarruf boyutu ile bilgiler elde edilerek hazırlanmıştır.

Çalışma sürecinde ilk başvuru kurum Kalkınma Bakanlığı’dır. Bu kuruma ilk olarak başvurulmasının nedeni e-devlet sisteminin tasarruf boyutu ile ilgili ilk resmi bilgiyi, Bilgi Toplumu İstatistikleri 2011 Raporu ile Kalkınma Bakanlığına bağlı Bilgi Toplumu Dairesinin vermesidir. İlgili raporda Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP), Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü tarafından hayata geçirilen Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS), Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından uygulamaya konulan Araç Tescil ve Sürücü Belgesi İşlemleri (ASBİS) Projesi, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından uygulamaya konan Elektronik Fatura Kayıt Sistemi (EFKS) ile elde edilen tasarruf miktarı verilmiştir (DPT, 2011: 89). Bu verilerin nasıl hesaplandığı ve e-devletin tasarruf boyutunun birincil kaynaklardan alınan veriler ile ortaya konulması amacı ile Kalkınma Bakanlığına 08.11.2012 tarihinde Bilgi Edinme Kanunu aracılığı ile başvurulmuştur. Kalkınma Bakanlığı

tarafında 21.11.2012’de bilgi edinme başvurusuna verilen cevapta; Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde yapılan başvuru sonucu, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler sonucunda, ilgili Genel Müdürlüğün onayı alınarak çeşitli verilere ulaşıldığı belirtilmiştir. SOYBİS Projesine ilişkin gönderilen verilerin sorumluluğunun Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü’ne ait olduğu belirtilmiştir. Elektronik postada, diğer e-devlet projelerinin tasarruf miktarları ile ilgili verilerine ilgi kurumlara bilgi edinme yoluyla ulaşılarak elde edilebileceği belirtilmiştir. Bu kurumlar; Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) için Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı, Araç ve Sürücü Bilgi Sistemi (ASBİS) Projesi için Emniyet Genel Müdürlüğü Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı ve Elektronik Fatura Kayıt Sistemi için Gelir İdaresi Başkanlığı Veri ve Uygulama Dairesi Başkanlığıdır. Kalkınma Bakanlığından alınan elektronik postadan sonra SOYBİS projesi ile elde edilen tasarruf miktarı, birincil kaynaktan alınmıştır. Sonrasında elektronik postada belirtilen diğer bütün kurumlara Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde talepler yollanmıştır.

3.1. Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS)

Kalkınma Bakanlığı tarafından gönderilen verilerde, SOYBİS ile yıllık elde edilen tasarrufun 205.583.491 TL, 308.468.075 gün, 168.212.767 evrak ve 42.053 ağaç olduğu belirtilmiştir. Ayrıca ilgili elektronik postada “Şartlı Sağlık Yardımı ve Şartlı Eğitim Yardımı” konularının e-devlet sistemi içerisinde yapılandırılarak elde edilen tasarruf miktarı da belirtilmiştir. Nüfusun en yoksul % 6’lık kesiminde yer alan ve maddi imkânsızlıklar nedeniyle çocuklarını okula gönderemeyen ailelere, çocuklarının okula devam etmeleri şartıyla, “Şartlı Eğitim Yardımı” yapılmaktadır. Nüfusun en yoksul kesiminde yer alan ailelere 0-6 yaş arası çocuklarını düzenli olarak sağlık kontrollerine götürmeleri şartı ile düzenli nakit para yardımı yapılmaktadır. Bu yardım türü “Şartlı Sağlık Yardımı” olarak tanımlanmaktadır. Şartlı Eğitim Yardımı ve Şartlı Sağlık Yardımı uygulamalarında e-devlet sisteminin uygulanması ile aşağıdaki tabloda belirtilen oranlarda tasarruf sağlanmıştır.

Tablo 1. Şartlı Eğitim Yardımı ve Şartlı Sağlık Yardımı Uygulamalarında e-Devlet Sisteminin Uygulanması İle Elde Edilen Tasarruf

HSHS ¹	BA ²	BA ³	KG ⁴	ET ⁵	TKG ⁶	OUG ⁷	TUG ⁸	TM ⁹
716126	EYTF ¹⁰	1.428.993	0,2 TL	9	2.572.187 TL	1 TL	8.593.512 TL	11.773.127,40 TL
	SYFT ¹¹	250.618		12	601.483,20 TL			
	GYFT ¹²	2.477		12	5.944,80 TL			
	Top.	1.682.088			3.179.615 TL			

1) Hak Sahibi Hane Sayısı. 2) Belge Adı. 3) Belge Adedi. 4) Kırtasiye Gideri. 5) Evrak Teslimi. 6) Toplam Kırtasiye Gideri. 7) Ortalama Ulaşım Gideri. 8) Toplam Ulaşım Gideri. 9) Toplam Masraf (Kırtasiye + Ulaşım Giderleri). 10) Eğitim Yardımı Takip Formu. 11) Sağlık Yardımı Takip Formu. 12) Gebelik Yardımı Takip Formu

Tablo1’deki hesaplamalar incelendiğinde Şartlı Eğitim Yardımı ve Şartlı Sağlık Yardımı uygulamalarında e-devlet sisteminin uygulanması ile yıllık ortalama tasarruf;11.773.127,40TL olarak hesaplanmıştır. 15.09.2010-13.04.2011 tarihleri arasında tahmini tasarruf 6,5 Milyon TL olarak hesaplanmıştır. Elektronik postada yollanan bilgiye göre yılda bir kişinin ortalama 9 kez (Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma) SYD Vakfı’nı ziyaret edeceği varsayılarak bu hesaplamalar yapılmıştır.

3.2. Araç ve Sürücü Bilgi Sistemi (ASBİS)

Bilgi Edinme Kanunu kapsamında 23.11.2012 tarihinde Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM)’den Araç ve Sürücü Bilgi Sistemi (ASBİS) ne geçilmesiyle birlikte elde edilen tasarruf miktarı hakkında veri talep edilmiştir. EGM, 29.11.2012 tarihinde yapılan başvuruya cevap olarak “*Konu ile ilgili olarak Emniyet Genel Müdürlüğümüzce yapılmış resmi bir araştırma bulunmamaktadır*” vermiştir.

Konu ile ilgili Kalkınma Bakanlığında görevli Şakir Dilsiz ile irtibata geçilmiştir. Dilsiz’ e, EGM’ den, Bilgi Edinme Başvurusu talebine verilen cevapta kurumun ASBİS’e geçişle birlikte elde edilen tasarruf miktarı ile ilgili çalışmalarının olmadığı belirtilmiştir. Dilsiz, cevap olarak yolladığı elektronik postada; konu ile ilgili olarak Kalkınma Bakanlığının, EGM’ deki konunun uzmanları ile tekrar görüştüğünü ve istenilen verilere <http://www.asbis.gov.tr/neden-asbis.asp> adresinden ulaşabileceğini belirtmiştir.

İlgili site incelendiğinde ASBİS' in ikinci el araç bileşeninin 1 Mayıs 2010 tarihinde uygulamaya alınmasından itibaren; bir işlem için; vatandaşa maliyeti 450 TL'den 25.5 TL' ye indiği, harcanılan zamanın 3 günden 5 dakikaya indiği belirtilmiştir. 01.05.2010 – 30.04.2011 tarihleri arasındaki bir yıllık süre içerisinde ASBİS ile satış-tescil işlem sayısı 2.350.000’den 4.154.500’e çıkmıştır. 8.309.000 vatandaş bu hizmetten yararlanmıştır. ASBİS ile 01.05.2010 – 30.04.2011 tarihleri arasında 1 Milyar 763 Milyon TL vatandaşların cebinde kalarak büyük bir tasarruf sağlanmıştır. Vatandaşlar zamandan da 12.463 gün tasarruf sağlamıştır (ASBİS, 2012: 1).

ASBİS ile satışı yapılacak araçlar için vergi dairelerinden "İlişik Kesme Belgesi" alınması uygulaması kaldırılmış olduğundan, vatandaşların vergi dairelerine gitmek için harcadıkları zaman kaybı ve ulaşım giderleri ortadan kaldırılmıştır. Yıllık olarak vergi dairelerinden 1.700.000 adet ilişik kesme belgesi alındığı ve her bir belge alımı için gidiş-dönüş ortalama 2 TL ulaşım gideri ödendiği varsayılırsa bu sistem ile $1.700.000 \times 2 = 3.400.000$ TL ulaşım gideri olarak tasarruf sağlanmıştır (ASBİS, 2012: 1).

ASBİS öncesi uygulamada araç tescili için trafik tescil kuruluşlarına müracaat sırasında kullanılan “Araç Tescil Müracaat ve İşlem Formu” uygulamadan kaldırıldığından, yıllık 3.400.000 formdan (müracaatta iki form kullanılmakta idi) tasarruf sağlanmıştır. Form ücreti 2010 yılı için 45 Kr. Olup, yıllık toplam $3.400.000 \times 45 = 1.530.000$ TL tasarruf sağlanmıştır (ASBİS, 2012: 1).

Araç Tescil Müracaat ve İşlem Formu'nun daktilo ile doldurulması mecburiyeti bulunduğundan, bu formlar genellikle trafik müşavirlerine doldurtturuluyor ve ortalama 10 TL ücret ödeniyordu. Yeni uygulamada formların kaldırılması ile birlikte sadece doldurma ücreti olarak yıllık toplamda $1.700.000 \times 10 = 17.000.000$ TL tasarruf sağlanmıştır (ASBİS, 2012: 1).

Türkiye genelinde 570 trafik tescil kuruluşunda yaklaşık 4600 personel görev yapmaktadır. Trafik tescil kuruluşlarında yapılan tüm işlemlerin % 35 ini, tescil işlemlerinin ise % 55 ini ikinci el araç satışları ile ilgili tescil işlemleri oluşturmakta olup, 1 Mayıs 2010 tarihinden itibaren çok önemli oranda işgücü tasarrufu sağlanmıştır (ASBİS, 2012: 1).

ASBİS öncesi uygulamalarda ikinci el araçların tescil işlemlerinde kullanılan Araç Tescil Müracaat ve İşlem Formu'nun (Yıllık ortalama 1.700.000 adet) bir sureti aracın vergi kaydı için vergi dairelerine posta veya elden gönderilmekte iken, yeni uygulamada bu formlar kaldırılarak, bilgilerin vergi daireleri ile diğer ilgili kurum ve kuruluşlara elektronik sistemle aktarılması sağlanmıştır. Bu sayede vergi dairelerinde de çok önemli oranlarda iş gücü kazanımının yanında, posta ve diğer giderlerden de tasarruf sağlanmıştır (ASBİS, 2012: 1).

ASBİS öncesi uygulamalarda, satışı yapılacak araçlar ile trafikten çekilecek veya hurdaya ayrılacak araçlar için vergi borcu ve trafik cezası olmadığına dair vergi dairelerinden alınan "ilişik kesme belgesi" istenilmesi uygulamasına son verilmiştir. Borç kayıtları Maliye Bakanlığı veri tabanı üzerinden sistem tarafından otomatik olarak sorgulanmaya başlandığından, bu belgenin düzenlenmesi amacıyla vergi dairelerinde yaşanan yoğunluk azalmış ve personelden de tasarruf sağlanmıştır (Yıllık olarak ortalama 2.000.000 belge) (ASBİS, 2012: 1).

Araçların başka bir trafik tescil kuruluşuna nakil gittiği durumlarda gönderilen form uygulamadan kaldırılarak elektronik ortamda gönderilmeye başlandığından, yıllık ortalama 600 bin aracın başka bir tescil kuruluşuna nakil olduğu düşünüldüğünde, sadece posta masrafı olarak $600.000 \times 75 \text{ Kr} = 450.000 \text{ TL}$ tasarruf sağlanmıştır. Ayrıca bu işle görevli personelden de tasarruf sağlanmıştır (ASBİS, 2012: 1).

ASBİS öncesi uygulamalarda satışı yapılan araçlar için noterlerce düzenlenen satış sözleşmelerinin bir sureti ilgili trafik tescil kuruluşuna, bir sureti de ilgili vergi dairesine posta yoluyla gönderilmekteydi. Yıllık ortalama 1.700.000 adet satış üzerinden, her satış senedi iki sayfa olarak düşünüldüğünde, yıllık toplam $3.400.000 \times 2 = 6.800.000$ adet kağıt kullanımından ve $3.400.000$ satış senedinin gönderilmesi için harcanan $3.400.000 \times 4,55 = 15.470.000 \text{ TL}$ posta masrafından tasarruf sağlanmıştır (ASBİS, 2012: 1).

570 trafik tescil kuruluşunda sayıları binleri geçen bilgisayar, yazıcı ve benzeri cihazlar ile bunlarda kullanılan kağıt, toner ve kartuş gibi malzeme giderlerinden de çok önemli oranda tasarruf sağlanmıştır. Satış veya devri yapılan aracın tescili de aynı anda yapıldığından, önceki uygulamada yaşanan hukuki problemlerde önemli oranda ortadan kalkacağından mahkemelerle, icra daireleri ve çeşitli kurum ve kuruluşlarla yapılan yazışmalar ve bu amaçla kullanılan iş gücü azalmıştır. ASBİS öncesi uygulamalarda zaman zaman yaşanan sahte bilgi, belge ve evraka dayalı satış ve tescil işlemleri (sahte olarak hazırlanmış vergi ilişik kesme belgesi, vekaletname, noter satış senedi vb.) önlenmiştir. Sağlıklı bir envanter oluşması ile birlikte, veriye dayalı kamu politikalarının geliştirmesine katkı sağlanmıştır (ASBİS, 2012: 1).

Yukarıdaki bilgiler değerlendirildiğinde ASBİS'e geçilmesiyle birlikte; 13.900.000 adet kağıt ve belge ile 1.800.850.000 TL'lik tasarruf sağlanmıştır.

3.3. Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP)

Ulusal Yargı Ağı Projesi'nin tasarruf boyutu ile ilgili olarak Adalet Bakanlığı'na Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde başvurulmuştur. Başvuruya verilen cevapta konu ile ilgili Adalet Bakanlığında uzman olarak çalışan Erol Hamurcu ile görüşülmesi gerektiği belirtilmiştir. Sonrasında 22.12.2012 tarihinde Erol Hamurcu ile bir telefon görüşmesi yapılmıştır. Hamurcu UYAP sistemine geçişle birlikte elde

edilen yıllık tasarruf miktarlarını içeren çalışmayı anlatmıştır. Hamurcu yaklaşık 6 aylık bir çalışma sonucu aşağıda belirtilen bilgilere ulaştıklarını belirtmiştir. Ayrıca Hamurcu bu çalışmayı UYAP Bilişim Dergisi’nde de yayımladıklarını belirtmiştir. Hamurcu’dan alınan bilgiler çerçevesinde UYAP Bilişim Dergisi Nisan 2009 sayısına ulaşılmıştır. UYAP sistemine geçişle elde edilen tasarruf miktarı aşağıda açıklanmıştır.

Öncelikle; bir adet A4 (21,7-29,7cm boyutundaki) kâğıdın yaklaşık ağırlığı ölçülmüştür. Bir A4 kâğıdının yaklaşık ağırlığı 5,34 gr (0,00000534 ton) olarak tartılmıştır. Adalet Bakanlığına 3 ayda elektronik ortamda gelen evrak sayısı: 201,886; giden evrak sayısı:115,861 dir. Yani Adalet Bakanlığına 3 ayda toplam $201886+115861=317747$ adet evrak gelip gitmektedir. Toplam evrak sayısını, bir adet A4 ün ağırlığı ile çarpıldığında $(317747*0,00000534=1,7)$ üç ayda yaklaşık 1,7 ton kâğıt tasarrufu sağlandığı ortaya çıkmaktadır. Yıllık tasarruf miktarı ise $1,7*4=6,8$ ton kâğıt olarak hesaplanmıştır (Hamurcu, 2009: 20).

Adalet Bakanlığınca Merkezi Nüfus İdare Sistemi (MERNİS)’ten yapılan yıllık nüfus aile kaydı sorgulaması 4.666.190 adettir. Bu evrakların yazılı ortamda beş nüsha hazırlanması gerekmektedir. Böylece, $4.666.190*5=23.330.950$ adet kâğıt kullanılması gerekmektedir. Bu işlemlerin UYAP aracılığı ile elektronik ortamda yapılması ile bir yıllık süreçte $23.330.950*0,00000534=125$ ton kâğıt tasarrufu sağlanmaktadır (Hamurcu, 2009: 20).

Kişiyeye ait sabıka kayıtlarının hakim ve savcılarının çevrimiçi alınabilmesi için 2005-2009 yılları arasında Adli Sicilden yapılan sorgu sayısı 1.229.982 dir. Bu evrakların 4 nüsha halinde hazırlanması gerekmektedir. Böylece, $1.229.982*4=4.919.928$ tane A4kâğıt gerekmektedir. Bu işlemlerin UYAP aracılığı ile elektronik ortamda yapılması ile bir yıllık süreçte $4.919.928*0,00000534= 27$ ton kâğıt tasarrufu sağlanmaktadır (Hamurcu, 2009: 21).

Ehliyet bilgilerinin çevrimiçi alınabilmesi için 2005-2009 yılları arasında UYAP üzerinden alınan ehliyet bilgisi sayısı 20.697 dir. Bu evrakların dört nüsha hazırlanması gerekmektedir. Böylece, $20.697*4=82788$ adet evraktan tasarruf sağlanmıştır. Bu işlemlerin UYAP aracılığı ile elektronik ortamda yapılması ile bir yıllık süreçte $82788*0,00000534=0,445$ ton kâğıt tasarrufu sağlanmıştır (Hamurcu, 2009: 21).

Adalet Bakanlığı sistemine girilen yakalama kararı yıllık ortalama sayısı: 1.965.540; kaldırılan yakalanma sayısı: 224.940’tır. Bu evrakların iki nüsha halinde hazırlanması gerekmektedir. Bu durumda sistem girilen yakalama kararı için toplam $1.965.540*2=3.931.080$ adet A4 kâğıt gerekmektedir. Aynı şekilde kaldırılan yakalama sayısı için $224.940*2=488.988$ adet A4 kâğıt gerekmektedir. Toplamda ise $224.940+3.931.080=4.420.068$ adet A4 kâğıt gerekmektedir. Yani UYAP sistemine geçilmesiyle yıllık $4.420.068*0,00000534=24$ ton kâğıt tasarrufu sağlanmıştır (Hamurcu, 2009: 21).

1 Temmuz 2008 den itibaren Adalet Bakanlığı birimleri hariç muhabere bürolarındaki elektronik yazışma sayısı: 1.457.152 dir. 1 Temmuz 2008 den itibaren bakanlık merkez birimlerince yapılan yazışma sayısı: 238.488 dir. Toplam yazışma sayısı: $1.457.152 +238.488 = 1.695.640$ tır. Bu evraklar iki nüsha halinde hazırlanması gerekmektedir. Yani toplam evrak sayısı $1.695.640*2=3.391.280$ dir.

Toplam evrak sayısı, bir adet A4 kağıdın ağırlığı ile çarpımı sonucu ($3.391.280 \times 0,00000534 = 18$) yıllık 18 tonluk kağıt tasarrufu sağlanmıştı (Hamurcu, 2009: 22).

Yukarıda belirtilen evrakların dışında mahkemelerde kullanılan defter ve klasörleri de hesaba katılacak olunursa UYAP sistemi ile elde edilen tasarruf daha iyi anlaşılacaktır. Mahkemelerde kullanılan defterler: Esas defteri, karar defteri, değişik iş defterleri, talimat defteri, muhabere defteri, temyiz defteri, duruşma defteri, tereke defteri, vesayet defteri, stajyer defteri, kadro durumu defteri, inceleme kurulu defteri, askerlik defteri, bilirkişi defteridir. Mahkemelerde kullanılan klasörler; değişik iş klasörleri, karar klasörü, harç klasörü, muhabere klasörü, posta klasörü, temyiz klasörü, arşiv klasörü, aylık bildirim klasörü, istatistik klasörüdür. Bir defterin ağırlığı 4,5 kg (0,0045 ton) ve bir klasörün ağırlığı 0,5 kg (0,0005 ton) olarak tartılmıştır. Mahkemelerde kullanılan defter ve klasörler sayısına göre sınıflandırılacak olunursa; Hamurcu tarafından, büyük ölçekli adliyelerden alınan bilgiye göre, bu mahkemelerde yıllık yaklaşık olarak 150 civarında defter, 140 civarında klasör kullanılmaktadır. 10 tane büyük ölçekli adli olduğu varsayıldığında; $150 \times 10 = 1500$ adet defterin kullanımına gerek kalmamıştır. 1500 defter, bir defterin ağırlığı ile çarpıldığında $1500 \times 0,0045 = 6,75$ ton kâğıt tasarrufu sağlandığı görülmektedir. Aynı şekilde toplan tasarruf edilen klasör sayısı $140 \times 10 = 1400$ adettir. Toplam klasör sayısı ile bir klasörün ağırlığı çarpıldığında $1400 \times 0,0005 = 0,7$ ton kağıt tasarruf sağlandığı görülmektedir (Hamurcu, 2009: 22).

Hamurcu tarafından orta ölçekli adliyelerde alınan bilgiye göre, yıllık yaklaşık olarak 80 adet defter, 60 adet klasör kullanılmaktadır. 459 tane orta ölçekli adliye olduğu varsayıldığında; $459 \times 80 = 36720$ adet defterden, dolayısıyla $36720 \times 0,0045 = 165$ ton kâğıttan tasarrufu sağlanmıştır. Aynı şekilde; $459 \times 60 = 27540$ adet klasörden dolayısıyla $27540 \times 0,0005 = 14$ ton kâğıttan tasarrufu sağlanmıştır (Hamurcu, 2009: 23).

Küçük ölçekli adliyelerde alınan bilgiye göre, yıllık yaklaşık olarak 50 adet defter, 40 adet klasör kullanılmaktadır. 300 tane küçük ölçekli adli olduğu varsayıldığında; $300 \times 50 = 15000$ adet defterin kullanımına gerek kalmamıştır. Böylece toplan defter sayısı bir defterin ağırlığı ile çarpıldığında $15000 \times 0,0045 = 67,5$ ton kâğıttan tasarruf sağlandığı görülmüştür. Aynı şekilde toplam tasarruf edilen klasör sayısı $300 \times 40 = 12000$ dir. Bir klasörün ağırlığı ile toplam klasör sayısı çarpıldığında $1200 \times 0,0005 = 6$ ton kâğıt tasarrufu sağlandığı görülmüştür (Hamurcu, 2009: 24).

Yukarıdaki bütün veriler gözden geçirildiğinde UYAP sistemine geçişle, toplamda 461 ton kâğıt tasarrufu sağlanmıştır. Yapılan araştırmalarda, 1 Ton kâğıt tasarrufu ile 17 yetişkin çam ağacı korunmaktadır. Aynı şekilde 1 ton kâğıt tasarrufu ile 70m² bir alan tahrip olmaktan kurtulmakta, 32 ton su tasarrufu sağlanmakta, 1750 lt fuel-oil tasarrufu sağlanmakta, 270 kg atık gazın atmosfere salınımı engellenmektedir. Adalet Bakanlığı tarafından UYAP sistemine geçilmesiyle 1 yılda;

- $461 \times 17 = 7837$ çam ağacı kurtulmuş,
- $70m^2 \times 461 = 32270 m^2$ alan tahrip olmaktan kurtarılmış,
- $4100kwh \times 461 = 1890100 kwh$ elektrik tasarrufu yapılmış,
- $1750lt \text{ fuel-oil} \times 461 = 806750 lt \text{ fuel-oil}$ tasarruf edilmiş,
- $270 \times 461 = 124470 kg$ atık gazın atmosfere salınımı engellenmiştir (Hamurcu, 2009: 22).

Yukarıdaki veriler incelendiğinde UYAP sistemine geçişle birlikte büyük bir tasarrufun sağlandığı görülmektedir. Örneğin UYAP sistemine geçişle birlikte yaklaşık 461 ton kağıttan tasarruf sağlandığı görülmektedir. Bu kağıtların mahkemelerde kullanılan defter ve klasörler hariç diğer kısmını A4 kağıtlar oluşturmaktadır. 461 Ton kağıttan mahkeme defterleri ve klasörlerinin kullanılmaması nedeniyle elde edilen tasarruf miktarı çıkarıldığında kaç ton A4 kağıttan tasarruf yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Yani $461 - (13,75 + 179 + 73,5)^1 = 194,75$ ton A4 kağıdı tasarrufu sağlanmıştır. Bir adet A4 kağıdı yaklaşık 0,0000534 ton gelmektedir. Bir top A4 kağıdın da 500 adet A4 kağıt bulunmaktadır. Bir top A4 kağıdının maliyeti yaklaşık 7,5 TL dir. Bu durumda bir top A4 kağıt $0,0000534 * 500 = 0,00267$ tondur. Tasarruf miktarının parasal olarak hesaplamak için toplam tasarruf miktarını 1 top A4 ün ton cinsinden karşılığına bölerek $(194,75 / 0,00267) = 72940,075$ sayısı bulunmuştur. Bu sayının ifadesi; elde edilen tasarrufun 1 top A4 cinsinden ifadesidir. Yani bu sayı kaç top A4 kağıdının tasarruf edildiğini göstermektedir. Bu sayı ile 1 top A4 kağıdın fiyatı çarpıldığında elde edilen tasarruf miktarının parasal değeri hesaplanabilmektedir. Bu durumda yılda UYAP sistemine geçiş ile sadece A4kağıdı tasarrufundan ortalama $72940,075 * 7,5 = 547.050,56$ TL tasarruf sağlanmıştır. Bu tasarruf hesabı yapılırken mahkemelerde kullanılan defterler ve klasörler hesaba katılmamıştır. Mahkeme ve klasörlerin hesaba katılması ile tasarruf miktarının daha da artacağı aşikardır.

3.4. Elektronik Fatura Kayıt Sistem (EFKS)

22.11.2012 Tarihinde Bilgi Edinme Kanunu vasıtasıyla Gelir İdaresi Başkanlığına Elektronik Fatura Kayıt Sistemi (EFKS)’ne geçilmesi ile birlikte elde edilen tasarruf miktarı sorulmuştur. Başvuruya elektronik posta ile verilen cevapta e-devlet ve elde edilen tasarruf miktarı ile ilgili yapılan çalışmaların devam etmekte olduğu belirtilmiştir. Fakat Elektronik Fatura Kayıt Sistemi ile ilgili bazı verilerin ellerinde bulunduğu ve bu verilerin ilgili başvuru neticesinde elektronik postada gönderildiği belirtilmiştir. Gelir İdaresi Başkanlığının gönderdiği elektronik postadan Tablo:2’deki bilgilere erişilmiştir. Tablo:2’de ‘Elektronik Olarak Arşivlenen Fatura Adedi’ ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Tablo 2. Yıllara Göre Elektronik Fatura Kayıt Sistemine Geçiş İle Arşivlenen Fatura Sayısı

İşlem Türü	Dönemi	Elektronik Olarak Arşivlenen Fatura Adedi
EFKS	2008	378.235.274
EFKS	2009	442.432.856
EFKS	2010	464.051.221
EFKS	2011	498.033.103
EFKS	2012	448.295.710
e-Fatura Uygulaması	***	1.158.379
Toplam		2.232.206.543

Tablo:2 incelendiğinde 2.232.206.543 adet faturanın arşivlendiği görülmektedir. EFKS’ ye geçilmeyip eski sistemde faturalama işlemleri yapılsaydı durum oldukça farklı olacaktı. Öncelikle birisi tüketiciye, diğeri de arşivde saklanmak üzere iki adet fatura çıkartılması gerekmekte idi. Bu durumda $2.232.206.543 * 2 = 4.464.413.086$ adet faturadan tasarruf sağlanmıştır. 500 lük 1 top A4 kağıdının maliyeti ortalama 7,5 TL olduğu varsayıldığında 1 adet A4 kağıdın maliyeti $7,5 / 500 = 0,015$ TL’dir. Bu

¹ Küçük, orta ve büyük ölçekli adliyelerdeki toplam defter ve klasörden sağlanan tasarruf miktarları.

durumda EFKS' ye geçişle $4.464.413.086 \times 0,015 = 66.966.196,29$ TL'lik bir tasarruf sağlanmıştır. Ayrıca, fatura yönetim süreçlerinin elektronik olarak ele alınması belirgin yararların yanında maliyet unsurlarında azalmalara imkan sağlamaktadır. Faturalama sürecinde kullanılan kağıt, kartuş, zarf ve posta masrafı gibi bir dizi harcamayı ortadan kaldırmaktadır. Yukarıdaki tabloda belirtilen 2.232.206.543 adet faturanın ilgili kişilere postalandığı düşünülün basit bir posta işleminin masrafı ortalama 2,5 TL'dir. EFKS' ye geçişle $2.232.206.543 \times 2,5 = 558.051.358$ TL posta tasarrufu sağlanmıştır.

4. Sonuç

e-devlet sisteminin kamu hizmetlerinin sunulmasında hem devlet açısından hem de vatandaşlar açısından faydalı olacağı yapılan çalışma sonrası ortaya çıkmıştır. e-devlet sistemine geçişle birlikte birçok kamu hizmeti elektronik ortamda verilecektir. Böylece vatandaşlar evlerinden ve iş yerlerinde elektronik ortamda verilen hizmetlerden yararlanacaklardır. Bu hizmetlerden yaşlılar ve gerekli elektronik ekipmana sahip olmayan vatandaşların yararlanamayacağı aşikardır fakat Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2012 yılı Nisan ayında gerçekleştirilen Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarına göre Türkiye genelinde hanelerin %47,2'si evden internete erişim imkânına sahiptir. Aynı araştırmaya göre 16-74 yaş grubundaki bireylerde bilgisayar ve İnternet kullanım oranları sırasıyla %48,7 ve %47,4'tür (TÜİK, 2012: 1). Aynı araştırmada Türkiye'de bilişim teknolojilerini kullanma oranının her yıl arttığı belirtilmektedir. Türkiye'de halkın yarısına yakını internet ortamında kamu hizmetlerinin sunumundan yararlandığı varsayıldığında bu durum bürokratik işlemlerin azaltılmasını sağlayacaktır. Hem bürokrasinin azaltılması hem de kullanılan araç ve gereçlerden tasarruf edilmesiyle vatandaşların ve devletin e-devlet sisteminden faydalandıkları ortadadır.

Türkiye'de e-devlet sistemine geçiş tam anlamıyla sağlanamamıştır. Yapılan çalışmada bilgi edinme kanunu çerçevesinde birçok kurumdan veri talep edilmiştir. Fakat bazı kurumlar e-devlet sistemine geçişte çeşitli sıkıntılar yaşadıklarını ve sıkıntıların giderilmesi için çalıştıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Gelir İdaresi Başkanlığı internet sitesine hala bilgi edinme ile ilgili bir link koymamıştır. Bu durum çalışma esnasında ilgili kişilere iletilmiştir. Yapılan görüşmelerde Gelir İdaresi Başkanlığının en kısa sürede bilgi edinme linkini internet sitelerine koyacaklarını bildirmişlerdir.

e-devlet sisteminin Türkiye'de yaygınlaştırılması için e-devlet sisteminden elde edilen faydaların belirtilmesi önemlidir. Bu nedenle her kamu kurumu Adalet Bakanlığı'nın yaptığı gibi yıllık raporlar halinde e-devlet sisteminden elde edilen tasarruf miktarını kurum içinde bulunan uzmanlar eşliğinde hesaplayıp yayımlamalıdır. Ayrıca Türkiye'de Mahalli İdarelerin e-devlet hizmetleri oldukça sınırlıdır. Özellikle belediyelerin birçok hizmetinin elektronik ortamda yapılmasını sağlayacak gerekli alt yapıyı oluşturmaları gerekmektedir. Türkiye'deki kamu kurumlarının e-devlet yapılarında önemli bir eksikte duyma engelli vatandaşlara yönelik vücut dili ile iletişim sağlayabilecek bir düzenlemenin internet sitelerinde ve e-devlet sistemlerinde olmayışıdır. Özellikle bazı özel bankalar internetten sundukları her hizmette internet sitesinin bir kenarına işaret dili ile işlem tarifi yapan bir simülasyon kullanmaktadırlar. Bu nedenle engelli vatandaşları da düşünerek e-devlet sistemini 'engelli dostu' haline getirmekte fayda vardır. Aynı şekilde e-devlet

hizmetlerini kullanırken vatandaşlara kolaylık sağlamak amacıyla ‘sözlü bilgi’ verecek simülasyonların internet sitelerinde kullanılması faydalı olacaktır.

Türkiye’de e-devlet sisteminin uygulamalarında çeşitli sorunlar çıkabilmektedir. Örneğin bilişim çağından uzak kalmış memur kesimi, e-devlet sistemine karşı direnç gösterebilmektedir. Aynı şekilde Türkiye’de e-devlet sistemine geçişle birlikte yaşanan teknik sorunlarda bu sisteme olan eleştiriler arasındadır. Türkiye’de kamu kurumlarının e-devlet sistemine geçmesi için gerekli teknolojik alt yapıya sahip olmadığı vurgulanmaktadır. Türkiye’de e-devlet sistemine geçilse dahi bilgi güvenliğinin sağlanması konusunda yaşanacak sıkıntılar nedeniyle e-devlet sisteminin Türkiye’de uygulanmasında sıkıntılar olabileceği belirtilmektedir. Bu eleştiri ve düşüncelerin haklı yanları olabilir. Fakat e-devlet sistemine yapılan eleştiriler incelendiğinde getirilen her eleştirinin yapılacak reform ve değişimlerle düzeltilebileceği açıktır. e-devlet sistemi ve tasarruf boyutu ile ilgili kurumlardan alınan veriler ışığında yapılan çalışma ortadadır. Elde edilen veriler ışığında sadece ASBİS, UYAP, EFKS ve SOYBİS e-devlet uygulamalarıyla yıllık yaklaşık 2.643.771.223,25 TL tasarruf elde edilmiştir. Bu tasarruf dikkate alınmayacak bir rakam değildir. Bu nedenle hem vatandaşların kamu hizmetlerinden verimli, tasarruflu ve hızlı bir şekilde yararlanması hem de devletin kamu hizmeti sunma sürecinde yaptığı harcamalarda israfın önlenmesi için e-devlet sisteminin kamu hizmetlerinin sunumunda kullanılabileceği her yerde uygulanması gerekmektedir. Yapılan çalışma sonrasında Türkiye’de e-devlet sistemine geçiş ile birlikte elde edilen tasarruf miktarı birincil kaynaklardan alınan veriler neticesinde ortaya konulmuştur. Yapılan çalışma sonrasında e-devlet ve tasarruf ilişkisi ile ilgili yapılan bazı çalışmalarda ileri sürülen verilerin yanlış olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmalarda ileri sürülen verilerin internet ve gazete haberlerinden oluşması çalışmaların verilerinin yanlışlanmasında büyük önem taşımaktadır.

5. Teşekkür

Sayın Prof. Dr. Gülay Günlük Şenesen'e katkılarından dolayı teşekkür ederim.

6. Referanslar

- AB ilerleme raporu (2011). [Erişim adresi: <http://www.abgs.gov.tr>. Erişim tarihi: 18.11.2012].
- ARSLAN, N.T. (2010). Klasik - neo klasik dönüşüm süreci: yeni kamu yönetimi. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 11, Sayı 2, ss. 21-38.
- ASBİS (2012). Neden ASBİS. [Erişim adresi]: <http://www.asbis.gov.tr>. [Erişim Tarihi: 15.11.2012].
- BOZKUR, T.Ö., ERGUN, T., SEZEN, S. (2008). *Kamu yönetimi sözlüğü*. TODAİE.
- BULUT, M. (2011). Türk Kamu Yönetiminin Dönüşümünde Etkili Bir Araç: Avrupa Birliği İlerleme Raporları. *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 82, ss.97-124.
- CLIFT, N. (2004). e-Government and democracy: representation and citizen engagement in the information age. [Erişim adresi]: <http://www.publicus.net/e-government>. [Erişim tarihi: 14.11.2012.] ss. 2-40.
- ÇAL, S. (2009). Kamu hizmeti kavramı üzerine kimi düşünceler. *Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye armağan*. İstanbul: Vedat Yayıncılık. [Erişim adresi]: <http://www.idare.gen.tr/cal-kh-dusunceler.pdf>. [Erişim tarihi: 12.10.2012.] ss.1829-1906.
- ÇUKURÇAYIR, M.A., ÇELEBİ, E. (2009). Bilgi toplumu ve e-devletleşme sürecinde Türkiye. *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt 5, Sayı 9, ss. 59–82.
- DEMİREL, D. (2010). yönetimde yeni bir boyut: e-yönetişim. *Türk İdare Dergisi*. Sayı 466, cilt65. ss. 65-91.

- DPT (2000). *Beş yıllık kalkınma planı kamu yönetiminin iyileştirilmesi ve yeniden yapılandırılması özel ihtisas komisyonu raporu*. Ankara, DPT, ss:1-85.
- DPT (2011). *Devlet Planlama Teşkilat Bilgi Toplumu İstatistikleri 2011*, DPT - Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı. [Erişim adresi]: <http://www.bilgitoplumu.gov.tr>. [Erişim tarihi: 25.10.2012].
- e-Devlet Kapısı (2013). e-devlet nedir? [Erişim adresi]: <https://www.turkiye.gov.tr/bilgilendirme?konu=sikcaSorulanlar#devletnedir>. [Erişim tarihi: 26.03.2013].
- e-Devlet Kapısı (2013). e-devlete sunulan hizmetler. [Erişim adresi]: <https://www.turkiye.gov.tr/hizmetler>. [Erişim Tarihi:26.03.2013].
- HAMURCU, E. (2009). Kağıtsız ortam ve ağaç tasarrufu. *UYAP Bilişim Dergisi*. Sayı 2, ss.20-44.
- İNANÇ, H., DEMİRAY M.(2004). Siyasal bir ideoloji olarak neo-liberalizm. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 11, ss.163-184.
- ÖZER, M.A.(2006). Yönetişim Üzerine Notlar. *Sayıştay Dergisi*, Sayı 63, ss:59-87.
- TOKSÖZ, F. (2008). *İyi yönetim el kitabı*. İstanbul: TESEV.
- TÜİK(2012). Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması. [Erişim adresi]: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri>. [Erişim tarihi: 20.12.2012].
- UÇKAN, Ö. (2003). *e-devlet, e-demokrasiye Türkiye kamu yönetiminin yeniden yapılanması için strateji ve politikalar*. İstanbul: Literatür.
- YILDIRIM, M. (2010). Kamu yönetimine güven: e-devlet açısından bir inceleme. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. Cilt 11, Sayı, ss:1-19.
- YILMAZ, A. (2007). AB'ye uyum sürecinde Türk kamu yönetiminin dönüşümü üzerine notlar. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı:17,ss: 215-240.
- ZABCI, F.Ç. (2002).Dünya Bankası'nın küresel pazar için yeni stratejisi: yönetim. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Sayı 57,Cilt 3, ss. 151-179.